یک قرن نوع دوستی (۱):
نقش تاریخی ایران در کسب نشان هلال‌احمر

نواب شمس‌پور[۱]، حسن اشرف‌زاده[۲]
۱. نویسندهٔ مسئول: پژوهشگر، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران.
Email:navabshamspour@gmail.com
۲.کارشناس ارشد، مؤسسه آموزش عالی علمی‌کاربردی هلال ایران.
دریافت: ۹۲/۵/۱۵ پذیرش: ۹۲/۱۱/۲۲

چکیده

در کنفرانس صلیب‌سرخ جهانی که در ۱۹۰۶ در ژنو برگزار شد، ایران تنها کشور مسلمان حاضر در کنفرانس بود و باید به اتفاق اعضای دیگر در مورد نماد و نشانهٔ پرچم امدادرسانی که همانا صلیب‌سرخ بود، تصمیم نهایی می‌گرفت. این کنفرانس در شرایطی تشکیل شد که جوّ به شدت بر ضد عثمانی و مسلمانان بود و جهان در آستانهٔ دسته‌بندی کشورها برای آغاز جنگ جهانی اول قرار داشت. دولت‌های مسیحی به خصوص نمایندگان دولت‌های بالکان، چنان بر ضد عثمانی و قراردادن هلال ماه به عنوان نشان پرچم سازمان امدادرسانی کشورهای مسلمان موضع‌گیری کردند که گمان می‌رفت فقط صلیب‌سرخ و شیر و خورشید سرخ به عنوان نشان‌های رسمی مورد تصویب قرار گیرد، اما دفاع نمایندهٔ ایران از هلال ماه موجب دگرگونی فضای کنفرانس شد. متأسفانه این پیروزی دستگاه دیپلماسی ایران و ممتازالسلطنه، وزیرمختار ایران در پاریس، در تاریخ‌نویسی پهلوی اول نادیده و کمتر به آن پرداخته شد. در این بررسی تاریخی با توجه به اسناد و مدارک به دست آمده به نقش ایران در رسمیت بخشیدن به علامت هلال‌احمر می‌پردازیم.

کلمات کلیدی: هلال‌احمر، صلیب‌سرخ، ممتازالسلطنه، کنفرانس ژنو ۱۹۰۶.

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

مقدمه

در ۱۸۶۳ میلادی (۱۲۴۲ ه.ش) به احترام هانری دونان علامت صلیب‌سرخ روی زمینهٔ سفید، که معکوس رنگ‌های پرچم کشور سوئیس زادگاه وی است، به عنوان علامت مشخصهٔ کمیتهٔ صلیب‌سرخ انتخاب شد. ایران در سال ۱۸۷۴ (ده سال بعد) به عضویت این نهاد درآمد. در ۱۸۷۶ میلادی (۱۲۵۵ ه.ش) امپراطوری عثمانی که در حال نبرد با روسیهٔ تزاری بود، علامت هلال‌احمر را روی زمینهٔ سفید که معکوس رنگ‌های پرچم ترکیه عثمانی است به عنوان آرم جمعیت خود انتخاب کرد، اگرچه این علامت امداد دارای مصونیت، به رسمیت شناخته نشده بود. همچنین بیست و نهم ژوییهٔ ۱۸۹۹ میلادی کنفرانسی در لاهه برگزار گردید که نمایندگان کشورهای حاضر در کنفرانس مواد قرار نامه اول ژنو سال ۱۸۶۴ را که منحصرا مربوط به جنگ های زمینی بود، برای جنگ های دریایی نیز تایید کردند. دولت ایران نیز در چهارم سپتامبر سال ۱۹۰۰، این قرارنامهٔ را امضا کرد.

متن این سند به این شرح است:

تصویری از صمدخان ممتازالسلطنه

به فضل خداوندی

ما مظفرالدین شاه قاجارشاهنشاه

بلاستقلال کل ممالک ایران

به موجب این امضانامه اظهار می‌نماییم که بر حسب موافقتی که مابین ما و حکومت‌های دول ذیل حاصل شده است مأمور رسمی، در شهر لاهه سه قرارنامه و سه اعلانات رسمیه ذیل را به تاریخ ۲۹ ژویه ۱۸۹۹ منعقد و ممضی داشت.

۱- قرارنامهٔ تسویهٔ منازعات و معارضات بین‌المللی به طور صلح

۲- قرارنامهٔ قوانین و عادات جنگ خشکی

۳- قرارنامه در باب استعمال اصول قرارنامه ژنو که در تاریخ ۲۲ اوت ۱۸۶۴ منعقدشده در جنگ دریایی

۱- اعلان رسمی در باب قدغن بودن انداختن پروژکتیل و اشیا محترقه از بالون‌ها و به اطوار جدید الاختراع که شبیه به آنها باشد.

۲- اعلان رسمی در باب قدغن بودن استعمال پروژکتیل‌هائی که مقصود اصلی‌شان فقط انتشار گازی است که مهلک و مضر است.

۳- اعلان رسمی در باب قدغن بودن استعمال گلوله‌هائی که در بدن انسان به آسانی متلاشی و پهن می‌شود و کذالک گلوله‌هائی که لفافه اش ضخیم است...این قرارنامه‌ها و اعلانات رسمیه را بعد ازغوررسی و تحقیق و تدقیق، قبول وممضی داشتیم. چنان که به موجب این سطور آنها را تماماً ممضی و مجری می‌دانم و از طرف خودمان و ولیعهد و خلف خودمان قول می‌دهم که تمام فصول و مضامین این قرارنامه‌ها و اعلانات رسمیه بدون تخلف مجری خواهد شود به موجب این قبولی به دستخط خودمان این نوشته را امضا نموده و بنویسیم به مهر دولتی ممهور شود.

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

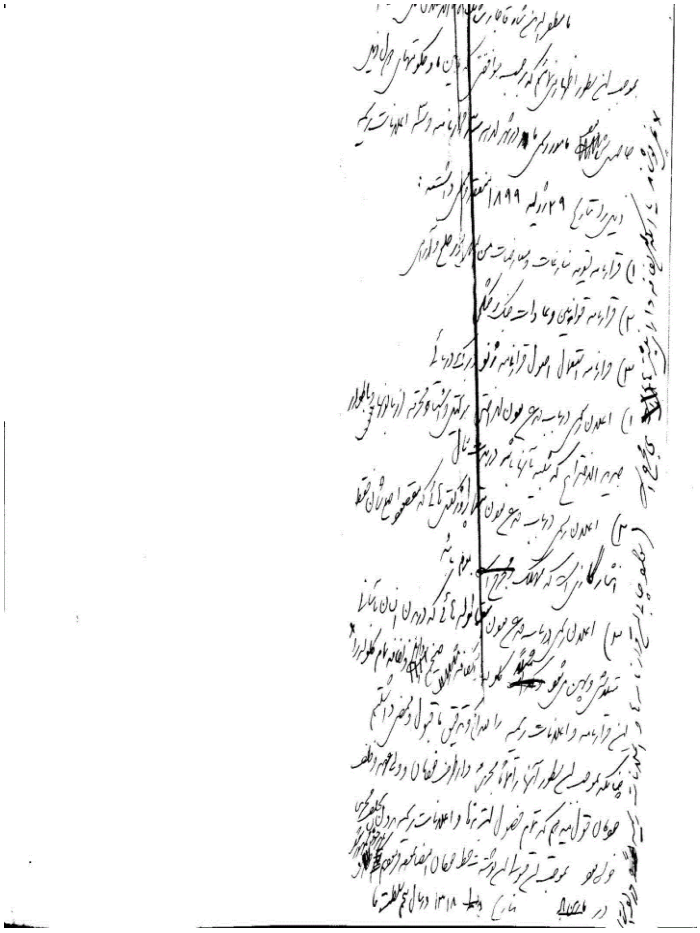

شکل ۱: متن امضا شدهٔ سند ۱۸۹۹ که به امضای مظفرالدین شاه درآمد.

دلایل پیشنهاد انتخاب شیر و خورشید سرخ به جای هلال‌احمر برای دولت ایران

ایران از مدت‌ها با دولت عثمانی بر سر این قضیه اختلاف داشت. در ۱۹۰۳، در جزیرهٔ هرمز برای جلوگیری از وبا و طاعون ایجاد پایگاه قرنطینه در مرزهای ایران در کنفرانس بین‌المللی صحی در پاریس انجام شد. دولت عثمانی برای کنار راندن ایران ادعا کرد که چون این پایگاه قرنطینه را صندوق حفظ الصحه اسلامبول خواهد ساخت و از سوی دیگر ناتوانی و ضعف دولت ایران در نداشتن قشون برای حفاظت پایگاه و اطبا این امکان را به دولت عثمانی می‌دهد که متولی آن باشد و از آنجایی که جزیرهٔ هرمز هم از آن دولت عثمانی است، مسئولیت این پایگاه قرنطینه باید به عهدهٔ عثمانی با بیرق هلال‌احمر باشد (روزنامهٔ ایران نو، شمارهٔ۶۰، ص۳، یکشنبه ۲۳ شوال ۱۳۲۷ ق، مرکز اسناد وزارت خارجه، سواد مکاتبات شماره،۱۸۸ ص ۶۶).

نمایندگان ایران در آن کنفرانس ممتازالسلطنه و دکتر امیراعلم از طریق مذاکره با دیگر اعضای کنفرانس زیر بار تحمیل نظرات عثمانی‌ها،

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

آلمانی‌ها و انگلیسی‌ها نرفتند (مرکز اسناد وزارت خارجه، نمایندگی پاریس سال ۳۱-۱۳۳۰ ق، ک ۹۵، پ ۱۰ و ۲۵ و روزنامه ایران نو، شماره ۶۰، ص۳). این ایستادگی نمایندگان ایران موجب شد که در بند ۱۸ قرارداد صحی ۱۹۰۳ دولت ایران موظف شود در باب ایجاد قرنطینه و بیمارستان که شرایط راجع به بیرق مریضخانه و ملیت مستحفظین مسلح حفظ‌الصحه را کاملاً محفوظ و برقرار دارد...» (آرشیو وزارت خارجه ۱۳۳۴ ق، ک ۱۹، پ ۶، س۲) اقدامات لازم را صورت دهد. با توجه به چنین مناقشه‌هایی میان ایران و عثمانی، ایران نمی‌توانست از هلال ماه، که نشان ملّی عثمانی‌ها بود و در فضای سیاسی آن روز معنی حاکمیت عثمانی را داشت، استفاده کند. آن سال‌ها مصادف با تقسیم ایران به دو منطقهٔ تحت نفوذ روس و انگلیس بود و عثمانی چشم‌داشت به مابقی خاک کشور داشت. تأکید نمایندگان ایران بر استفاده از شیر و خورشید سرخ به جای صلیب‌سرخ و هلال‌احمر نیز در این چارچوب قابل توضیح و پیگیری است (برای تفصیل بیشتر نگاه کنید به مقالهٔ «شیر و خورشید سرخ ایران، از تدبیری سیاسی تا ضرورتی اجتماعی- ۱۲۸۵ تا ۱۳۰۴ شمسی» گفت و گو، ش ۳۵؛ ص ۷۷).

کسب نشان هلال‌احمر و شیر و خورشید سرخ توسط ایرانیان

در ۱۹۰۶ ادارهٔ سیاسی و هیأتی که از دولت‌های مختلف درخواست کرد که به جمعیت صلیب‌سرخ بپیوندند و دعوتنامه‌ای با مضمون زیر به نصرالله مشیرالدوله وزیر امور خارجه ایران ارسال داشت.

از برن هفتم مارس ۱۹۰۶ به وزیر امور خارجه دولت علیه ایران

انجمن اتصالیه با کمال افتخار دولت متبوعه آن جناب را به عضویت کنفرانسی که در خصوص معاهدهٔ ژنو در یازدهم ماه ژوئن آتی در شهر مزبور انعقاد خواهد یافت دعوت می‌نماید و خواهشمند است که اسامی نمایندگان خود را تا آخر آوریل معین نمایید.

ادارهٔ پلی‌تیکی هیئت اتصالیه سوییس- فورتی

دولت ایران سریعاً از این پیشنهاد استقبال کرد و از سوی وزیر امور خارجه ایران نامه‌ای که مشحون از اظهار مسرت و خشنودی بود، ارسال داشت و در آن زمان وزیر مختار و ایلچی (میرزا صمدخان ممتازالسلطنه) برای شرکت در کنفرانس مزبور مخصوص دولت علیه ایران در پاریس بود به عنوان نمایندهٔ تام‌الاختیار برای شرکت در کنفرانس صلیب‌سرخ اعلام داشت. اصل جوابیه و پاسخ دولت ایران به هیأت اتصالیه سوییس چنین است:

۲۹ شهر صفر ۱۳۲۴

جناب مستطاب اجل دوستان، استظهار، مشفق، مکرم، مهربانا

با کمال مسرت اظهار می‌دارد که دولت علیه ایران دعوت آن دولت جمهوریه را به کنفرانسی که در یازدهم ماه ژوئن آتیه در خصوص مراجعه به معاهدهٔ ژنو در برن منعقد خواهد شد، با فرط

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

رغبت پذیرفته و نماینده خود را در کنفرانس مزبور "جناب جلالت مآب اجل میرزا صمدخان ممتازالسلطنه" وزیر مختار و ایلچی مخصوص دولت علیه ایران، مأمور پاریس تعیین داشته است. محض استحضار خاطر آن جناب مستطاب به نگارش این رسالهٔ دولتی وسیله پرداخته و این موقع را برای تجدید احترامات فائقه خود نسبت به آن جناب مستطاب مغتنم می شمارد. نصرالله مشیرالدوله وزیر امور خارجه

صمدخان ملقب به ممتازالسلطنه سیاستمدار و سفیر ایرانی در دورهٔ قاجار در زمان مظفرالدین شاه و محمدعلی شاه بود. پدر صمد خان علی‌اکبر مکرم‌السطنه نام داشت و برادرانش اسماعیل خان ممتازالدوله و عباسقلی خان ممتاز همایون بودند. او در خاندانی آذری در تبریز به دنیا آمد، همسر نخست وی اهل ایران بود که از او پسری به نام عبدالله ممتاز داشت. وی در فرانسه با یک بانوی فرانسوی ازدواج کرد که حاصل آن دو دختر بود. دکتر صدیق اعلم (عیسی صدیق) در کتاب یادگار عمر چنین نوشته است: ممتازالسلطنه مردی بود نیرومند، قوی‌بنیه، بلندبالا و خوش-چهره، خوش‌لباس، باسلیقه، معتقد به آداب مذهبی، بسیار غیرتمند و جدّی و وظیفه‌شناس، یک‌دنده و باتدبیر، وطن‌پرست، به اندازه‌ای در محافل سیاسی فرانسه نفوذ و رسوخ داشت که بعضی از وزرای خارجه ایران که می‌خواستند تغییرش دهند نمی‌توانستند.

در کنفرانس صلیب‌سرخ جهانی که در ۱۹۰۶ در ژنو برگزار شد، فقط دو کشور مسلمان ایران و عثمانی حضور داشتند. نمایندهٔ عثمانی به‌دلیل اینکه در کنفرانس صلیب‌سرخ در ۱۹۰۴ شرکت نکرده و قرارنامه منعقدهٔ آن را امضا نکرده بود از شرکت در کنفرانس صلیب‌سرخ در ۱۹۰۶ محروم ماند.این کنفرانس در بیستم دسامبر ۱۹۰۴ در لاهه برگزار و برای مریضخانه های کشتی ها نیز امتیازاتی قایل شده بود (جدول ۱).

بنابراین ایران تنها کشور مسلمانی بود که در آن کنفرانس حضور داشت و باید به اتفاق اعضای دیگر در مورد نماد و نشان پرچم امدادرسانی که همانا صلیب‌سرخ بود تصمیمی نهایی می‌گرفت. این کنفرانس در شرایطی تشکیل شد که جّو به‌شدت بر ضد عثمانی و مسلمانان بود و جهان در آستانهٔ دسته‌بندی کشورها برای آغاز جنگ جهانی اول قرار داشت، دولت‌های مسیحی به‌خصوص نمایندگان دولت‌های بالکان، بر ضد عثمانی و قرار دادن هلال ماه به عنوان نشان پرچم سازمان امدادرسانی کشورهای مسلمان موضع‌گیری کردند. در این کنفرانس نمایندهٔ ایران [صمدخان ممتازالسلطنه] طی نطقی اظهار داشت با اینکه صلیب مذهبی مورد احترام آیین اسلام است و نباید ذره‌ای بی‌احترامی نسبت به صلیب عیسی کرد؛ اما به دلیل پاره‌ای ملاحظات تاریخی و از آنجا که سابقاً صلیب علامت جنگ و جهاد با ممالک اسلامی بوده شاید اثر سویی در بین مسلمانان داشته باشد و اینان پذیرای خدمات

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

بهداشتی و امدادرسانی تحت پرچم صلیب‌سرخ نشوند. بنابراین درخواست کرد که اجازه داده شود کشورها علامت ملّی خود را داشته باشند. این نطق ممتازالسلطنه اثر مثبت داشت و به رغم سعایت کشورهای مسیحی و بالکان هلال‌احمر به عنوان پرچم امدادرسانی کشورهای مسلمان مورد تصویب قرار گرفت. در چنین شرایطی نمایندهٔ کاردان و پرتلاش ایران در کنفرانس صلیب‌سرخ ۱۹۰۶ ژنو به رغم میل برگزارکنندهٔ کنفرانس موفق به ثبت و قبولاندن هلال‌احمر و شیر و خورشید سرخ به دیگر اعضای کنفرانس شد.

بنا بر گزارش گزارشگر روزنامهٔ حبل‌المتین: «به کوری چشم منکرین حسن ایرانیان... جناب ممتازالسلطنه سفیر دولت ایران در ژنو.. اول کارش برهم زدن شرط صلیب بود [دوم] اختیارداشتن هر دولت که نشان دولتی خود را به رنگ سرخ بر بیرق نصب کند (شیر و خورشید سرخ ایران؛ از تدبیری سیاسی تا ضرورتی اجتماعی- ۱۲۸۵ تا ۱۳۰۴ شمسی، گفت‌وگو، ش ۳۵؛ ص ۷۷).

این تلاش ممتازالسلطنه در حفظ حقوق مسلمانان و دولت عثمانی باعث شد منیر پاشا سفیر کبیر عثمانی در پاریس شخصاً به حضور ممتازالسلطنه برود و قدردانی کند و سلطان عثمانی پیام تشکر و قدردانی برای وی ارسال کند، در حالی که در آن برهه بر سر مسائل مرزی مجادلات پرتنشی بین دو کشور جاری بود. اما با وجود این مناقشات نماینده ایران نه تنها با هلال ماه ابراز خصومت نکرد بلکه پایمردی و تلاش وی باعث شد هلال‌احمر جزء پرچم‌های امدادرسانی بین‌المللی شود، در حالی که می‌توانست فقط بر شیر و خورشید سرخ تأکید کند.

میرزانصرالله خان مشیرالدوله وزیر امور خارجه وقت در نامه‌ای به رضا ارفع‌الدوله از اقدام ممتازالسلطنه در حفظ حقوق مسلمانان و دول عثمانی تقدیر می‌کند و می‌نویسد: «ممتازالسلطنه... نظر به جامعیت اسلام... در واقع عصبیت کامل بروز داده است...»

به دلیل حضور قوی و توانمند ممتازالسلطنه در آن کنفرانس، وی به عنوان تنها نمایندهٔ مسلمان و تنها نمایندهٔ کشورهای آسیایی در کمیسیون تدوین اساسنامهٔ جدید و نهایی کنفرانس ژنو برگزیده شد. قرار گرفتن نشان‌های شیر و خورشید سرخ و هلال‌احمر در کنار صلیب‌سرخ بر پرچم سازمان‌های امدادرسان بین المللی در این کمیسیون تصویب شد. گزارشگر روزنامهٔ حبل المتین در این باره می‌نویسد: «... جناب ممتازالسلطنه را در دو کمیسیون جزء منتخب کرده سمت ریاست هم داشت و درست هم از عهده برآمد، چنانکه اخبارات اروپا خیلی تعریف و تمجید از علم و دانش و سیاست وی می‌کردند، با وجود اینکه اروپاییان هرگز راضی نخواهند شد کسی از آسیاییان را همسر خود بدانند تا چه رسد به برتری...»

به‌دلیل حضور قوی و توانمند ممتازالسلطنه در آن کنفرانس، وی به‌عنوان تنها نمایندهٔ مسلمان و تنها نمایندهٔ کشورهای آسیایی در کمیسیون تدوین

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

اساسنامهٔ جدید و نهایی کنفرانس ژنو برگزیده شد و در دو کمیسیون نیز سمت ریاست داشت. عضویت ممتازالسلطنه در کمیسیون تدوین قرارنامه جدید باعث شد فصل ۱۸ قرارنامه که مربوط به استفادهٔ تنها از علامت صلیب‌سرخ بود تغییر یابد و هلال‌احمر و شیر و خورشید سرخ نیز به نشان‌های پرچم‌های سازمان‌های امدادرسانی اضافه شوند. او در نامه‌ای به وزارت خارجه می‌نویسد: «...چاکر به انجام این خدمت و [...] موفق شد و دیگر حالا کسی نمی‌تواند ایرادی بکند و دولت علیه مختار است که از حالا قدغن بفرماید که اداره صحیه ایران بیرق خود را شیر و خورشید سرخ روی پرده سفید قرار بدهد.

متن نامه صمدخان ممتاز السلطنه به مشیرالدوله در ۱۳۲۴ هجری قمری مطابق با ۱۲۸۵ هجری شمسی نیز به شرح کامل ماجرا می‌پردازد:

البته خاطر مبارک مسبوق است که از اقل بنای انجمن خیریه صلیب‌احمر یعنی از ۱۸۷۶ مسیحی علامت این انجمن که باید هنگامهٔ جنگ از شر دشمن در امن و امان شده و مشغول خدمت مجروحین و مرضی بشود و قشون دولی که در جنگ هستند باید انجمن مزبور را محترم و مقدس بدارند همیشه صلیب احمر بوده است در ثانی هم که دول دیگر شرکت در قرارنامه آن کرده‌اند تمام شرایط آن را اعم از آن علامت و غیره قبول نموده‌اند، حتی دولت علیّه هم که در سال ۱۸۷۴ شرکت قرارداد مزبور را قبول و امضا کرده است در باب علامت صلیب‌سرخ امتناعی نفرموده و علامت مزبور را هم با کلیه قرارنامه قبول کرده است دولت عثمانی همین معامله را کرده ولی در شروع جنگ آخر خود با روس‌ها به دولت روس اعلان کرده که نمی تواند صلیب احمر را علامت مریضخانه‌های خود قرار بدهد. دولت روس در آن موقع به جز قبول، چاره‌ای نداشت ولی به ملاحظه شرکت به قرارنامه صلیب‌احمر دول دیگر دولت عثمانی را حالا هم مجبور بر استعمال علائم صلیب‌احمر می‌دانند. در کونفرانس لاهی مأمورین دولت علیه و دولت عثمانی و سیام وقتی که مذاکره مطالبی شد که می‌خواسته در آن با بها مندرجات قرارنامه صلیب‌احمر را سرمشق قرار بدهند اظهار کرده بودند که دول ما به شرط استعمال علائم مخصوص خودشان این مسائل را قبول خواهند کرد، ولی چون دست به بنای قرارنامه سابق نمی‌زند و کونفرانس لاهی مأمور و مجاز به تغییرات آن نبوده فهذا موقع اظهار این مسئله نرسیده بود و به بعضی از آنها ایراد کردند و حالا در کونفرانس ژنو هم می‌گفته که مأمورین بعضی از دول که دولتشان سال‌های قبل قرارنامه صلیب‌احمر را قبول و امضا کرده بودند، از ما وقع و تعهدات دولت خودشان بی اطلاع بودند که در آن مجلس آن قسم اظهارات کردند. به هر صورت این مسئله علامت صلیب‌احمر هم یکی از مسائلی بود که در نقشه کار ملفوف راپورت نمره ۳۷۳ که عرض شده قلمداد کرده بودند ولی معلوم است که تمام دول فرنگ بقای علائم مزبور را طالب بودند فقط دولت انگلیس تکلیف کرد که عوض علامت

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

چهار پرخاچ علامت پنج پری بگذارند که از علامت مذهبی بودن خارج بشود. اما به غیر از دو سه نفر که چاکر و همراهان چاکر بودند حمایت بر اظهار مأمور انگلیس نکرده و کونفرانس با کثرت آرا این تکلیف را رد کرده و گفت که این علامت، علامت مذهبی نیست و در قرار نامه هم نوشته خواهد شد که محض ملاحظه خاطر دولت سویس که مربی این عمل خیریه است بیرق آن را علامت این انجمن قرار داده‌اند و چون حالا تمام ملل این علامت را شناخته و استثنا بر آن شده‌اند تغییر آن اسباب اشکالات خواهد شد.

آنچه مأمورین ژاپون و سیام بود از طرف دولت خودشان اظهار کردند که این علامت را به همان ملاحظات مذهبی نبودن آن قبول دارند. مأمور دولت چین گفت که همین ملاحظات را به دولت خودش تلگراف کرده و دستورالعملی خواسته است (در ثانی قبول کردند) چاکر هم با وجود اینکه بر حسب اصرار کونفرانس تلگرافاً دستورالعملی خواسته و هنوز به زیارت نایل نشده بود این موقع را غنیمت دانسته برای رفع اشتباهی که سال‌ها مقصود داشت، پا شده نطقی کرده که اجمالش در صورت مجلس لفی نمره ۳ صفحه ۱۹ مسطور است و بعد از اظهار اینکه چاکر هم مراتب را بعرض اولیای دولت علیّه رسانیده و منتظر دستورالعمل است گفت که مسئله مذهبی بودن علامت صلیب را نباید اسباب اشکالاتی دانست که دول مسلمان در قبول و استعمال آن دچار می‌شوند چرا که صلیب مذهبی مخصوصاً موافق آیین اسلامی محترم است و برخلاف آنچه مشهور شده است موافق دین نبوی (ص) کسی حق آن نیست که ذره‌ای بی‌احترامی به صلیب عیسی بنماید بلکه اشکالات مزبوره در ملاحظات تاریخی و پاره‌ای اسباب دیگر تولید شده‌اند و البته حضار محترم که همگی از اشهر عالمین هستند می‌دانند که بدبختانه اسلاف ماها در ایام جهالت صلیب را همیشه علامت صلح و صفا نکرده‌اند و مخصوصاً آن را چون علامت جنگ و جهاد بر علیه مسلمان‌ها داخل ممالک مسلمان کرده‌اند و اگر چه دول مسلمان شخصاً باین مطالب حالا اهمیتی نمی‌دهند و نور تربیت این مسائل را اذهان عمومی دور نموده و یاد آنها را مایه تأسف عمومی کرده است ولی بدبختانه در میان افراد ناس هنوز یاد سوء استعمال این علامت مقدس باقی است و انشاءالله آن هم به تدریج رفع خواهد شد.

این نطق چاکر خیلی اسباب تحسین شد و اغلب مأمورین که واقعاً اشخاص عالم بودند دست زده و احسن گفته و صدای راست است، راست است، از هرطرف بلند شد. این بود که بعد از وصول دستورالعمل روز قبلی امضای قرارنامه باز چاکر در ضمن مذاکره تجدید مطلب کرده وگفت که دولت علیّه بهمان ملاحظاتی که می‌دانید قرارنامه جدید را به استثنای فصل ۱۸ که راجع به استعمال علامت صلیب‌احمر است. قبول و امضا

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

خواهند کرد و همین طور هم امضا کرد، ولی وجود مأمور عثمانی که می‌توانست با چاکر همراهی نماید و با اینکه تمام دول غیر رسمی از ژاپون و چین و سیام و غیره همگی صلیب احمر را قبول کردند چاکر به انجام و استثنای این شرط موفق شد. دیگر حالا کسی نمی‌تواند ایرادی بکند و دولت علیّه مختار است که از حالا قدغن بفرماید که اداره صحه ایران بیرق خود را شیر و خورشید سرخ روی پرده سفید قرار بدهد.

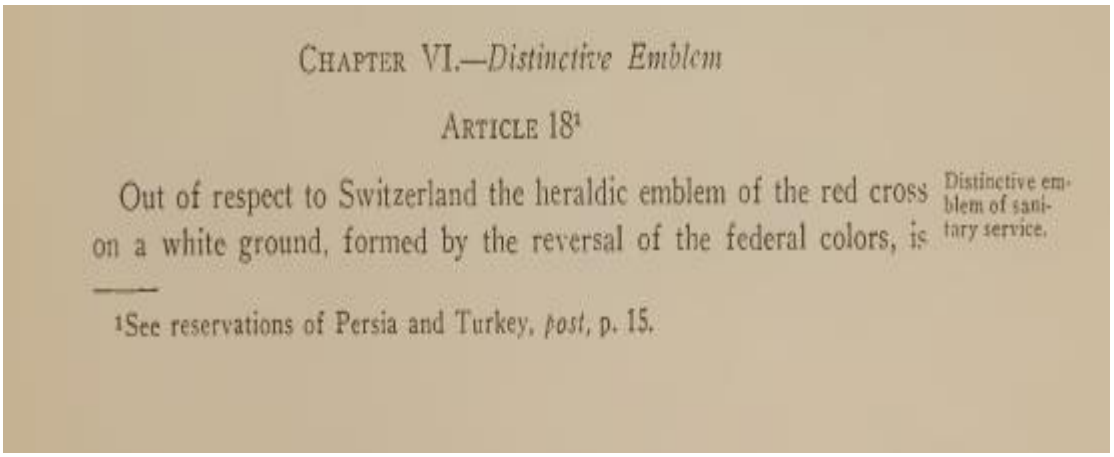

CHAPTER VI.—*Distinctive Emblem*

ARTICLE 18[1]

Out of respect to Switzerland the heraldic emblem of the red cross on a white ground, formed by the reversal of the federal colors, is

Distinctive emblem of sanitary service.

[1]See reservations of Persia and Turkey, *post*, p. 15.

خدمت دیگر هم که کرده این است که چنانکه از صورت مجلس لفی (نمرهٔ ۳ صفحه ۲۲) معلوم است از مسائلی که باید حل بشود یکی هم این بود که آیا با بیرق صلیب‌احمر، بیرق دولتی خودشان را هم دول باید بالای مریضخانه‌های خودشان نصب بکنند یا خیر. بعضی این فقره را قبول داشته و بعضی قبول نمی‌کردند و می‌گفتند که همان یک بیرق صلیب‌احمر کافی است و چون هنوز دستورالعمل چاکر در موقع گفتگوی این مسئله نرسیده بود و تکلیف معلوم نبود، لهذا چاکر محسنات بودن بیرق دولتی را بیان کرد و فوراً بعد از اظهارات چاکر کونفرانس این فقره را قبول و تصدیق نموده، امیدوار است که انشاءالله تعالی خدمات چاکر جان نثار مقبول خاطر مبارک بشوند.

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

جدول شمارهٔ ۱: **لیست کشورهای شرکت‌کننده در کنفرانس ۱۹۰۴**[۱]

کشور عضو	امضاء	تصویب/ الحاق	رزرواعلامیه
اتریش	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
بلژیک	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
چین	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
کوبا		۰۶-۰۹-۱۹۶۵	
دانتزیگ		۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
دانمارک	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
فرانسه	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۱۰-۰۴-۱۹۰۷	
آلمان	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
یونان	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
گواتمالا		۲۴-۰۳-۱۹۰۶	
مجارستان	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
ایران (جمهوری اسلامی)	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۲-۱۹۰۸	
ایتالیا	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۱۴-۰۸-۱۹۰۷	
ژاپن	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
کره	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
لوکزامبورگ	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
مونته نگرو	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
هلند	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
نروژ		۰۸-۰۱-۱۹۰۷	
پرو	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
لهستان		۳۱-۱۰-۱۹۲۱	
پرتغال	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
رومانی	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
فدراسیون روسیه	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
اسپانیا	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۱۰-۰۵-۱۹۰۷	
سوئد		۰۱-۰۱-۱۹۰۸	
سوئیس	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
تایلند	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	
ترکیه		۰۸-۰۶-۱۹۳۲	
ایالات متحده آمریکا	۲۱-۱۲- ۱۹۰۴	۲۶-۰۳-۱۹۰۷	

[۱] Convention on Hospital Ships, the Hague, ۲۱ December ۱۹۰۴

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

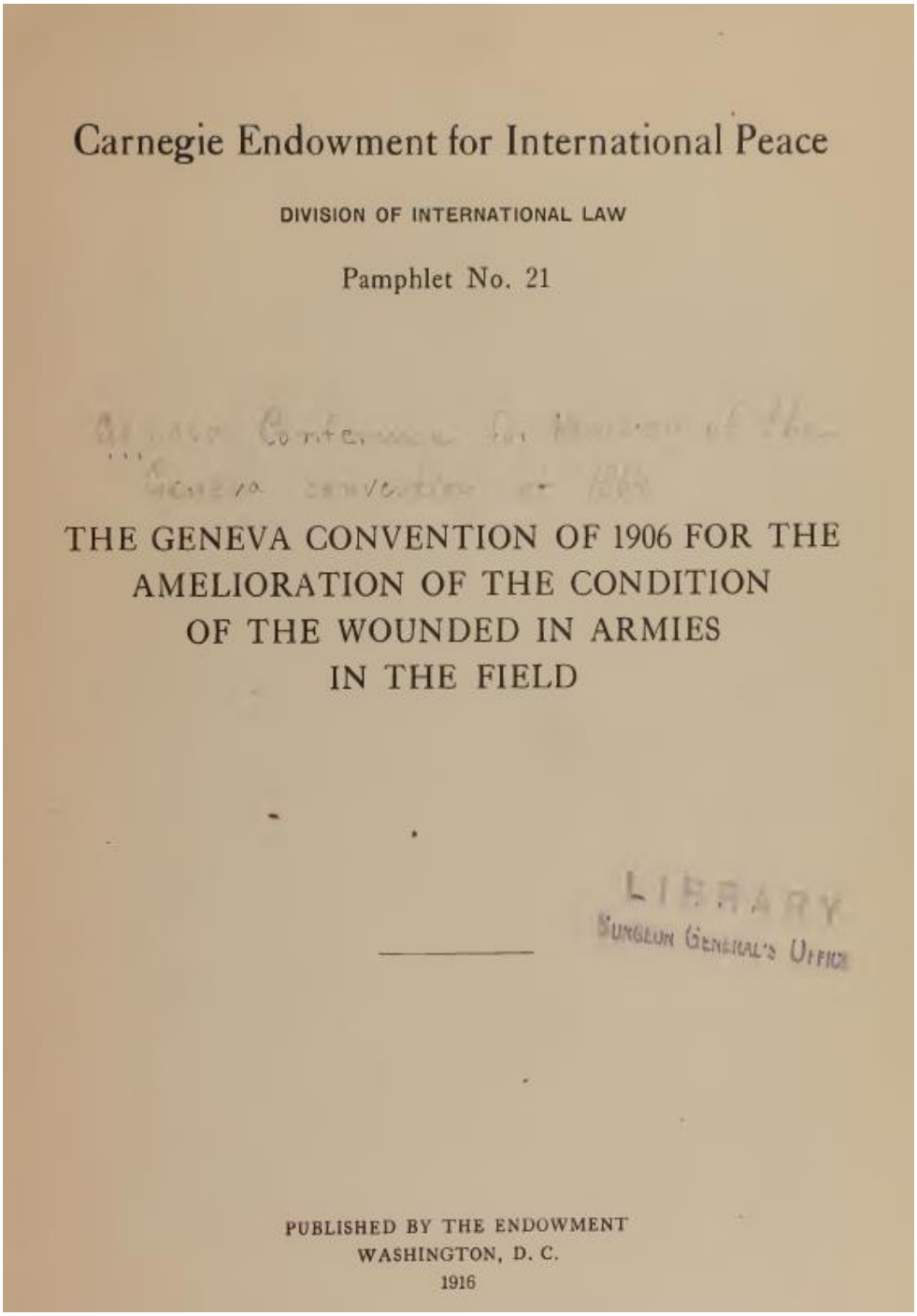

Carnegie Endowment for International Peace

DIVISION OF INTERNATIONAL LAW

Pamphlet No. 21

THE GENEVA CONVENTION OF 1906 FOR THE AMELIORATION OF THE CONDITION OF THE WOUNDED IN ARMIES IN THE FIELD

LIBRARY
SURGEON GENERAL'S OFFICE

PUBLISHED BY THE ENDOWMENT
WASHINGTON, D. C.
1916

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

CONVENTION FOR THE AMELIORATION OF THE CONDITION OF THE WOUNDED IN ARMIES IN THE FIELD

Signed at Geneva, July 6, 1906

Contracting Parties.

His Majesty the German Emperor, King of Prussia; His Excellency the President of the Argentine Republic; His Majesty the Emperor of Austria, King of Bohemia, etc., and Apostolic King of Hungary; His Majesty the King of the Belgians; His Royal Highness the Prince of Bulgaria; His Excellency the President of the Republic of Chile; His Majesty the Emperor of China; His Majesty the King of the Belgians, Sovereign of the Kongo Free State; His Majesty the Emperor of Korea[1]; His Majesty the King of Denmark; His Majesty the King of Spain; the President of the United States of America; the President of the United States of Brazil; the President of the United Mexican States; the President of the French Republic; His Majesty the King of the United Kingdom of Great Britain and Ireland, Emperor of India; His Majesty the King of the Hellenes; the President of the Republic of Guatemala; the President of the Republic of Honduras; His Majesty the King of Italy; His Majesty the Emperor of Japan; His Royal Highness the Grand Duke of Luxemburg, Duke of Nassau; His Highness the Prince of Montenegro; His Majesty the King of Norway; Her Majesty the Queen of the Netherlands; the President of the Republic of Peru; His Imperial Majesty the Shah of Persia; His Majesty the King of Portugal and of the Algarves., etc., His Majesty the King of Roumania; His Majesty the Emperor of All the Russias; His Majesty the King of Serbia; His Majesty the King of Siam; His Majesty the King of Sweden; the Swiss Federal Council; the President of the Oriental Republic of Uruguay,

Scope of Convention.

Being equally animated by the desire to lessen the inherent evils of warfare as far as is within their power, and wishing for this purpose to improve and supplement the provisions agreed upon at Geneva

[1]See footnote, p. 14.

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

4

His Royal Highness the Grand Duke of Luxemburg, Duke of Nassau: Staff Colonel Count de T'Serclaes, Chief of Staff of the Fourth Military District of Belgium;

His Highness the Prince of Montenegro: Mr. E. Odier, Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of the Swiss Confederation in Russia, Colonel Mürset, Chief Surgeon of the Swiss Federal Army;

His Majesty the King of Norway: Captain Daae, of the Medical Corps of the Norwegian Army;

Her Majesty the Queen of the Netherlands: Lieutenant General (retired) Jonkheer J. C. C. den Beer Poortugael, member of the Council of State, Colonel A. A. J. Quanjer, Chief Medical Officer, First Class;

The President of the Republic of Peru: Mr. Gustavo de la Fuente, First Secretary of the Legation of Peru at Paris;

His Imperial Majesty the Shah of Persia: His Excellency Mr. Samad Khan Momtaz-os-Saltaneh, Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary at Paris;

His Majesty the King of Portugal and of the Algarves, etc.: His Excellency Mr. Alberto d'Oliveira, Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary at Berne, Mr. José Nicolau Raposo-Botelho, Colonel of Infantry, former Deputy, superintendent of the Royal Military College at Lisbon;

His Majesty the King of Roumania: Dr. Sache Stephanesco, Colonel of Reserve;

His Majesty the Emperor of All the Russias: His Excellency Privy Councilor Martens, permanent member of the Council of the Ministry of Foreign Affairs of Russia;

His Majesty the King of Serbia: Mr. Milan St. Markovitch, Secretary General of the Ministry of Justice, Colonel Dr. Sondermayer, Chief of the Medical Division of the War Ministry;

His Majesty the King of Siam: Prince Charoon, Chargé d'Affaires at Paris, Mr. Corragioni d'Orelli, Counselor of Legation at Paris;

His Majesty the King of Sweden: Mr. Sörensen, Chief Surgeon of the Second Division of the Army;

The Swiss Federal Council: Mr. E. Odier, Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary in Russia, Colonel Mürset, Chief Surgeon of the Federal Army;

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

notification addressed to the Swiss Federal Council, and communicated to all the contracting Powers by the said Council.

Adhesion of other Powers.

Other Powers may request to adhere in the same manner, but their request shall only be effective if, within the period of one year from its notification to the Federal Council, such Council has not been advised of any opposition on the part of any of the contracting Powers.

ARTICLE 33

Denunciation.

Each of the contracting Parties shall have the right to denounce the present Convention. This denunciation shall only become operative one year after a notification in writing shall have been made to the Swiss Federal Council, which shall forthwith communicate such notification to all the other contracting parties.

This denunciation shall only become operative in respect to the Power which has given it.

Signing.

In faith whereof the plenipotentiaries have signed the present Convention and affixed their seals thereto.

Deposit of original.

Done at Geneva, the sixth day of July, one thousand nine hundred and six, in a single copy, which shall remain in the archives of the Swiss Confederation and certified copies of which shall be delivered to the contracting Parties through diplomatic channels.

Certified copies to Powers.

[Here follow signatures.]

RATIFICATIONS, ADHESIONS AND RESERVATIONS

The foregoing Convention was *ratified* by the following signatory Powers on the dates indicated:[1]

Austria-Hungary	March 27, 1908
Belgium	August 27, 1907
Brazil	June 18, 1907
Bulgaria	May 30/June 3, 1912
Chile	September 6, 1909
Denmark	June 11, 1907
France	July 19, 1913
Germany	May 27, 1907
Great Britain	April 16, 1907
Guatemala	March 25/26, 1912
Honduras	November 27, 1911

[1]Where two dates are given, the first is the date of mailing by the ratifying State, and the second that of receipt of the document by the Swiss Federal Council.

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]

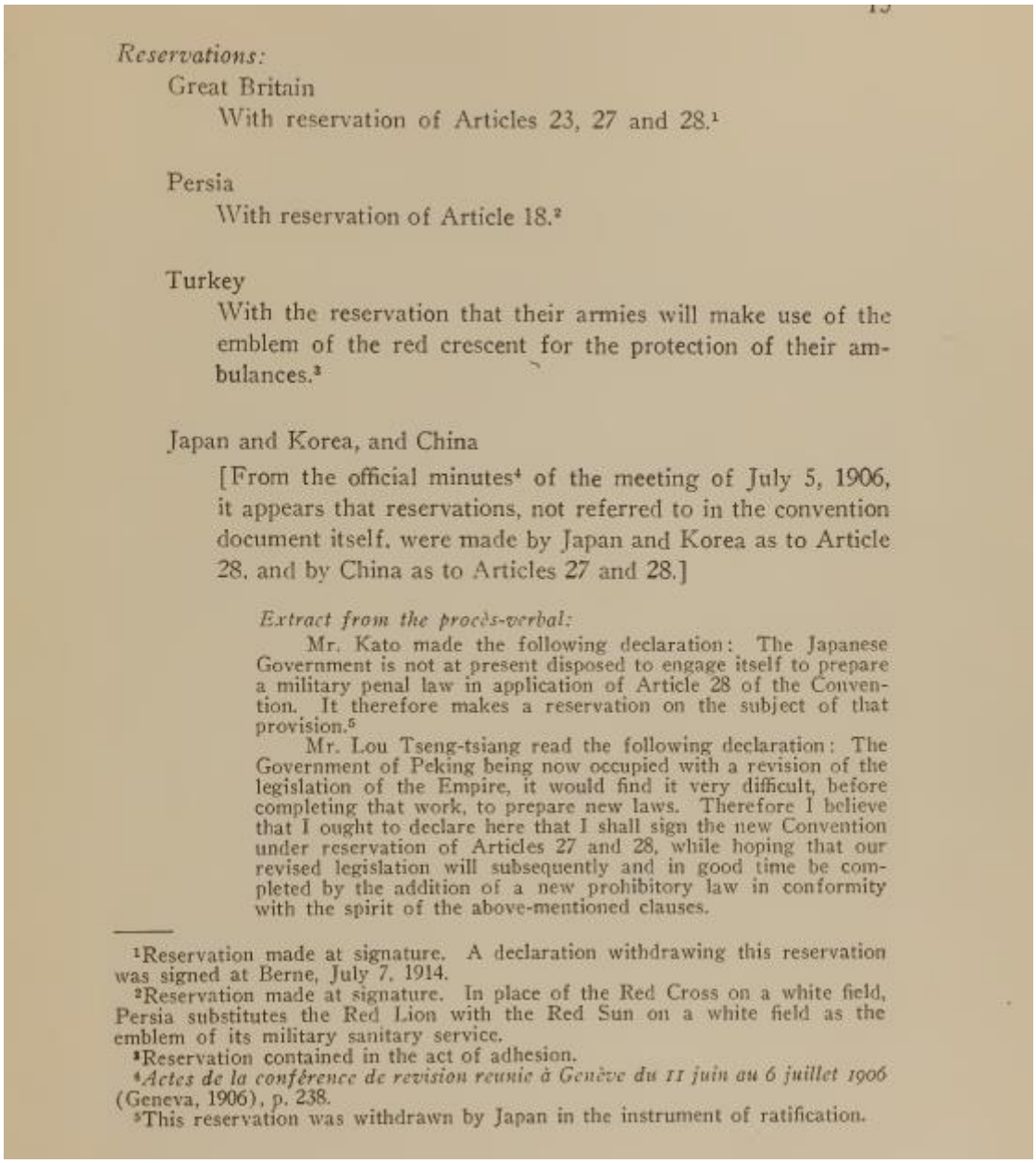

Reservations:

Great Britain

With reservation of Articles 23, 27 and 28.[1]

Persia

With reservation of Article 18.[2]

Turkey

With the reservation that their armies will make use of the emblem of the red crescent for the protection of their ambulances.[3]

Japan and Korea, and China

[From the official minutes[4] of the meeting of July 5, 1906, it appears that reservations, not referred to in the convention document itself, were made by Japan and Korea as to Article 28, and by China as to Articles 27 and 28.]

Extract from the procès-verbal:

Mr. Kato made the following declaration: The Japanese Government is not at present disposed to engage itself to prepare a military penal law in application of Article 28 of the Convention. It therefore makes a reservation on the subject of that provision.[5]

Mr. Lou Tseng-tsiang read the following declaration: The Government of Peking being now occupied with a revision of the legislation of the Empire, it would find it very difficult, before completing that work, to prepare new laws. Therefore I believe that I ought to declare here that I shall sign the new Convention under reservation of Articles 27 and 28, while hoping that our revised legislation will subsequently and in good time be completed by the addition of a new prohibitory law in conformity with the spirit of the above-mentioned clauses.

[1]Reservation made at signature. A declaration withdrawing this reservation was signed at Berne, July 7, 1914.

[2]Reservation made at signature. In place of the Red Cross on a white field, Persia substitutes the Red Lion with the Red Sun on a white field as the emblem of its military sanitary service.

[3]Reservation contained in the act of adhesion.

[4]*Actes de la conférence de revision reunie à Genève du 11 juin au 6 juillet 1906* (Geneva, 1906), p. 238.

[5]This reservation was withdrawn by Japan in the instrument of ratification.

سند استفاده از نشان هلال‌احمر و شیر و خورشید سرخ

References

۱. Azari Shahrezaee, Reza, The Red Lion and Sun Society of Iran: from political policy to social necessity in ۱۹۱۶-۱۹۲۵, no.۳۵, pp۷۷-۸۶

۲. Ministry of Foreign Affairs, Documents Center, No.۱۸۸, p٦٦, Irane no newspaper, No.٦۰, p۳

۳. Ministry of Foreign Affairs, Documents Center, Paris Represent in ۱۹۱۲-۱۹۱۳, Iran e no newspaper, No.٦۰, p۳

٤. https://www.ifrc.org/

[Downloaded from jorar.ir on 2026-11-07]